

LA LECTURA DE...

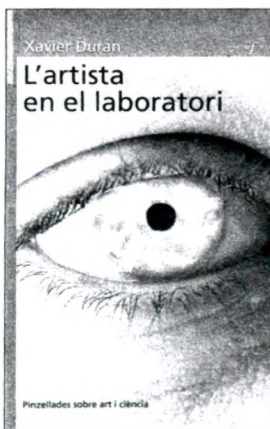
Fernando Sapiña

L'artista en el laboratori

Pinzellades sobre art i ciència

Xavier Duran

Duran explora les interrelacions que s'han donat entre l'art i la ciència al llarg de la història i com s'han beneficiat mútuament

De totes les obres exposades en la col·lecció permanent del Museu Reina Sofia, una de les que més persisteix en la meua memòria és *La victòria de Samotràcia*, de Yves Klein, una reproducció en guix de 54 centímetres d'altura de l'estàtua grega a la qual l'autor va aplicar un pigment blau amb un aglutinant sintètic. Sens dubte, en això té a veure la meua formació: després de passar moltes hores en el laboratori, observant canvis de color en tubs d'assaig o quantificant curiosament algunes de les característiques dels colors de diferents dissolucions, alguns químics desenvolupem una relació molt especial amb aquesta propietat de la matèria. A més, en aquesta època en la qual, en la secció d'art de les llibreries pots adquirir llibres en els quals es reproduïxen fidelment les obres mestres de totes les èpoques, i en els quals també se'n poden llegir anàlisis excepcionals, l'experiència estètica i intel·lectual d'observar en el museu aquestes obres ja conegudes queda atenuada. Però, és clar, en les obres de Yves, «el monocrom», en les quals predomina el color i, fins i tot, després de 1956, «el seu» color blau, l'observació directa de l'obra és, sens dubte, imprescindible. I dic «el seu» color perquè va ser realment seu: l'Oficina Francesa de Patents va concedir a Klein, el 19 de maig de 1960, la patent número 63.471, per la invenció de l'International Klein Blue (IKB), un pigment blau ultramar sintètic aglutinat amb Rhodopas M60A. Aquesta pot semblar una curiosa relació entre la ciència i l'art, però la veritat és que no és, ni de bon tros, l'única.

Xavier Duran, l'autor del llibre *L'artista en el laboratori*, finalista del Premi Europeu de Divulgació Científica Estudi General l'any 2006, és llicenciat en Ciències Químiques, i pense que aquesta condició està en l'origen d'aquesta obra. En aquest llibre, Duran, que també és doctor en Ciències de la Comunicació, i que dirigeix el programa *El medi ambient* a TV3, explora les interrelacions que s'han donat entre l'art i la ciència al llarg de la història, i que han beneficiat mútuament a ambdues branques de la cultura. Els punts de trobada entre l'art i la ciència són múltiples. Tenim, d'una banda, la qüestió dels materials. El desenvolupament de nous pigments ha anat modificant la paleta dels artistes fins a arribar a l'arc iris de les pintures

modernes. A més, l'aparició de nous materials ha permès el desenvolupament de noves formes de creació artística. Finalment, la ciència, analitzant els materials de què estan compostes les obres d'art, permet atribuir i descartar autories i detectar falsificacions. D'altra banda, l'art no sols s'ha beneficiat dels avenços de la ciència i la tecnologia, cosa que ha sigut possible després d'utilitzar la geometria per a plasmar escenes, sinó que, a més, també ha representat l'evolució de la ciència i la tecnologia, utilitzant la industrialització i les màquines o els descobriments científics en astronomia i cosmologia com nous motius de les obres d'art. L'obra, en fi, ofereix una fascinant visió calidoscòpica, ben documentada i amb abundants exemples, d'aquestes interrelacions, i mostra, comptat i debatut, com l'art i la ciència tenen molt en comú.

Aquest llibre és un dels pocs existents en el nostre mercat que aborden aquest tema des d'un punt de vista tan ampli. Desgraciadament, els llibres publicats en el mercat anglosaxó que aborden aquesta relació des de la perspectiva de l'art no han estat traduïts encara. Em referisc, sobretot, a dues de les obres de Martin Kemp, catedràtic d'Història de l'Art de la Universitat de Oxford: *Visualizations: The «Nature» Book of Art and Science* i *Seen and Unseen: Art, Science, and Intuition from Leonardo to the Hubble Telescope*. Durant un llarg període de temps, Kemp va escriure regularment una columna en la revista *Nature*, «Science in Culture», i el llibre *Visualizations* és una selecció d'articles dels primers anys. Molts dels temes tractats en aquests breus assajos en *Nature*, han sigut desenvolupats en el llibre *Seen and Unseen*, en què explora el seu concepte d'«intuïcions estructurals».

Resumint: llegeixin el llibre de Xavier Duran, segur que els agradarà. I si aquestes línies les llig algun editor: per què no considereu la traducció dels dos llibres de Martin Kemp? El tema és, certament, fascinant, transversal i atraient. Sovint, un petit pas d'una editorial representa un pas molt gran per a la cultura d'un país.

Universitat de València
Abril de 2008